

Recenzija

RITOS DAMBRAUSKIENĖS ir DAIMUTĖS GREVIENĖS vadovėliui

CHEMIJA VIII klasei (leidykla „Šviesa“, 2012).

BENDRA INFORMACIJA APIE VADOVĖLĮ

Pavadinimas: „Chemija 8“. Vadovėlis. Leidykla „Šviesa“, 2012, (s. „Šok“)

Autorės: Rita Dambrauskienė, Daimutė Grevienė

Ugdymo sritis / dalykas: Chemija

Klasė: 8 klasė

VADOVĖLIO TURINIO VERTINIMAS

Vadovėlio medžiagos atitiktis Bendrosioms programoms

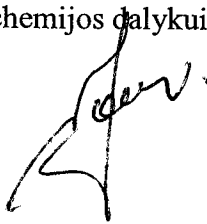
Šis „Šok“ serijos chemijos vadovėlis skirtas aštuntų klasių mokiniams. Gausi „Šok“ vadovėlių komplektų serija pasipildė dar vienu nauju vadovėlio komplektu, tai – vadovėlis, pratybų sąsiuvinis, mokytojo knyga chemijai mokytis ir mokyti, uždavinynas. Pirmą kartą Lietuvos chemijos vadovėlių leidybos istorijoje vadovėlio autorės – chemijos mokytojos praktikės: Rita Dambrauskienė Kauno Vandos Tumėnienės vaikų reabilitacijos centro mokyklos direktorė, chemijos mokytoja ekspertė ir Daimutė Grevienė Kauno „Versmės“ vidurinės mokyklos chemijos mokytoja ekspertė.

Vadovėlyje pateikiama medžiaga išdėstyta laikantis Bendrųjų programų reikalavimų ugdyti mokinių pasiekimus ugdyti. Vadovėlio turinys (tekstas ir vaizdinė medžiaga) – tinkamai atrinktas, nuoseklus, išbaigtas, pateikiamas aiškiai, sakinių konstrukcija nesudėtinga, kalbos stilius aiškus, tikslus, suprantamas šios amžiaus grupės mokiniams, o tai svarbu pradedant mokytis naują dalyką, dirbant savarankiškai. Pamokos turinio apimtys neviršija šio amžiaus tarpsnio mokinių gebėjimų, medžiaga sudaro galimybes ugdyti mokinių chemijos pasiekimus.

Vadovėlio metodinė struktūra

Vadovėlis padalytas į šešis skyrius, kiekvieną skyrių sudaro nuo kelių iki keliolikos temų. Pirmą kartą Lietuvos chemijos vadovėlių istorijoje turinys išdėstytas atlankos principu. Autorėms teko kiekvienos pamokos turinį labai rimtai vertinti ir pateikti jį informatyviai, todėl lyginant su ankstesniais chemijos vadovėliais 8 klasei, kruopščiau ir tikslingiau buvo parinkta medžiaga, išryškinta temų esmė: ko bus mokomasi pamokoje - (skyrelis „Netrukus“), pavyko artimiau susieti temas su gyvenimu ir mokinių praktine patirtimi - (skyrelis „Tai įdomu“). Vadovėlio pradžioje pateikiamas išsamus atlankos struktūros paaiškinimas, kiekvienas skyrius pradedamas skyriaus įvado atlanka, kurioje klausimų ir atsakymų į juos būdu pateikiamas skyriaus planas. Kiekvienas skyrius baigiamas skyriaus apibendrinimu, kuriame yra papildomų užduočių žinių ir gebėjimų patikrinimui, lentelės - įsivertinimui.

Kiekvienos pamokos svarbesnės idėjos ir naujos sąvokos yra paryškintos, naujos sąvokos – sukirčiuotos, pačios svarbiausios akcentuojamos skyriaus pabaigoje. Kai kurios iki šiol ankstesniuose vadovėliuose vartojamos sąvokos patikslintos kalbininkų: apibrėžtis (buvo- apibrėžimas), aušintuvas (buvo - šaldytuvas), įvairialyčiai mišiniai (buvo - nevienalyčiai mišiniai). Svarbiausios 8 klasės kurso sąvokos vadovėlio pabaigoje sukeltos į žodynėlį. Skyrelis („Prisiminkite“) ir mokytojams, ir mokiniams aiškiai parodo naujos mokomosios medžiagos sąsajas su anksčiau įgytomis mokinių žiniomis ir gebėjimais. Temos pabaigoje pateikiamas pamokos trumpas „kapitalas“ – skyrelis („Šią pamoką“). Mokinių ir mokytojo veiklai panaudotos piktogramos, kurios perimtos iš žemesnių klasių kitų dalykų „Šok“ serijos vadovėlių ir papildytos chemijos dalykui naujomis.

Teorijos ir jų interpretacijos šio amžiaus tarpsnio mokiniams išdėstytos tinkamai, yra suprantamos ir šiuolaikiškos. Vadovėlio turinį papildo įvairi vaizdinė medžiaga: nuotraukos, piešiniai, diagramos, grafikai, schemos, lentelės. Tiek turinys, tiek ir užduotys sudaro galimybę dirbti individualiai, poromis ir grupėse, darbų rezultatus lyginti, vertinti kitus ir įsivertinti save, aktyviai diskutuoti, skatina tirti, eksperimentuoti, stebėti, kritiškai vertinti ir analizuoti, rasti problemas, kelti hipotezes, jas patvirtinti ar paneigti, apibendrinti, formuluoti išvadas, atrasti dėsningumus, kritikuoti kitus ir išmokyti priimti kitų kritiką. Čia siūloma įvairi kūrybinė veikla: braižyti grafikus, diagramas, lenteles, piešti piešinius, elektronines taškines formules, spręsti uždavinius. Atsakymams į klausimus, užduočių sprendimui informacijos tenka ieškoti ne tik vadovėlyje, bet ir internete, tenka mokytis dirbti įvairiomis programomis, tame tarpe ir Crocodile Chemistry programa. Tokia veikla mokiniams patinka, skatina juos domėtis chemija, žadina jų smalsumą, norą pažinti. Ir toliau reikšmingomis išlieka ekologinės, poveikio aplinkai, subalansuotos mitybos, poveikio žmogaus organizmui, darbų saugos temos. Daug dėmesio skirta chemijos mokslo vienai iš misijų - siekti, kad žmogus savo gyvenime taupiai naudotų turimus gamtinius išteklius, auklėja būti draugiškais mus supančiai aplinkai, ieškoti pusiausvyros gamtoje ir ją palaikyti: projektas „Gimtinė pro rasos lašą“.

Medžiaga orientuota į mokinių praktinę patirtį, siūloma ja remtis atliekant stebėjimus, bandymus, sprendžiant užduotis ir uždavinius, siūloma atlikti bandymų namuose, pvz., pasigaminti natūralų majonezą. Atliekant visus eksperimentus akcentuojamas pasirėngimas darbui, jo eigos planavimas ir saugus darbo atlikimas („Šeši mokslininko žingsniai“). Vadovėlyje yra daug papildomos, naujos informacijos labiau chemija besidomintiems mokiniams: grafenas, karotinas, haloterapija, kraujo centrifugavimas, skystieji kristalai, mikroelementai žmogaus organizme, gyvybės kilmė ir deguonis.

Pirmą kartą chemijos vadovėlyje atsiranda taip labai reikalingi patarimai – Mokymosi žingsniai, mokiniams ir mokytojams: *Šeši mokslininko žingsniai. Kaip kurti plakatą Kaip pristatyti bandymą Kaip rengti mokymosi projektą Kaip pasirėngti diskusijai ir joje dalyvauti?*

Kiekvienoje atlankoje savarankiškam darbui pateikiamos užduotys pakankamai skatina mokinius naują mokomąją medžiagą sieti su anksčiau įgytomis žiniomis ir gebėjimais, tačiau jų yra per mažai, geriausiai atvejais jos tinka vidutinių gebėjimų moksleiviams, stinga įvairesnių, sudėtingesnių, probleminių ir išimtinių užduočių gabiems mokiniams. Šiai spragai užpildyti rekomenduočiau paruošti papildomų užduočių atlaną kiekvieno skyriaus pabaigoje patiems gabiausiems mokiniams, šalia reikėtų pateikti ir šių uždavinių atsakymus.

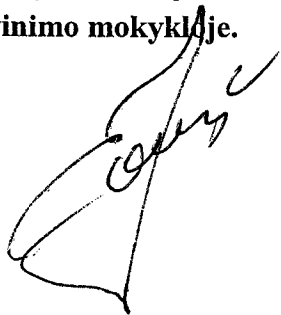
Tekstinėje medžiagoje buvo pastebėta netikslumų, jie pažymėti ir nurodyti autorėms ištaisyti. Pastebėti netikslumai yra nesunkiai ištaisomi.

IŠVADA

Vadovėlio medžiaga atitinka Lietuvos valstybės ir visuomenės demokratinės vertybes, skatina ugdytis pilietines ir tautines vertybes, saugoti gyvybę, gamtą ir laikytis sveikos gyvensenos principų, pritaikyta įgyti žinias ir gebėjimus, įsivertinti pasiekimus ir pažangą. Nešališkumo lyties, amžiaus grupių, neįgalumo, gebėjimų, socialinės padėties, rasės, etninės priklausomybės, religijos ir įsitikinimų atžvilgiu nepastebėta. Panaudota vadovėlio struktūra padeda mokiniams mokytis.

Ritos Dambrauskienės ir Daimutės Grevienės parengtas vadovėlis „Chemija 8“ serija Šok, skirtas VIII klasės mokiniams (leidykla „Šviesa“, 2012), **atitinka pagrindinius reikalavimus, nurodytus Bendrojo ugdymo dalykų vadovėlių turinio vertinimo tvarkos aprašo 6 punkte, ir yra tinkamas naudoti bendrojo lavinimo mokyklėje.**

Recenzentas

Valdas Jaruševičius

Akademijos Ugnės Karvelis gimnazijos
chemijos mokytojas ekspertas

Biuro administratore
Ausma Vainalavičiūtė

KOPIJA TIKRA

2012-05-22

